

.....
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของ
ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

Effects of Waste Management Knowledge and People's Participation on People's Waste
Management Efficiency in Sakon Nakhon Municipality

นภัสรพี แถบเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สันญาครณ์ สวัสดิ์ไธสง

Napatharapee Thabngern, Lamai Romyen² and Sanyasorn Swasthaisong^{3*}

^{1,2,3}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,2,3}Public Administration Program, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

¹E-mail: napatharapee@outlook.co.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0521-0870>

²E-mail: lamairomyen@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9969-8688>

^{3*}Corresponding author e-mail: sanyasorn@snru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6017-7321>

Received 12/10/2022

Revised 19/10/2022

Accepted 20/10/2022

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาขยะล้นเมืองเนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการอุปโภคบริโภคของประชาชน นอกจากนี้ที่ผ่านมามีการจัดการขยะมูลฝอยยังไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมในการบริหารจัดการในระยะยาว การจัดการขยะจึงควรเริ่มจากต้นทาง กล่าวคือชุมชนและประชาชนซึ่งปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากเพราะมีข้อมูลเผยแพร่ออกมามากมายให้ชุมชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการขยะได้ดีขึ้น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ การมีส่วนร่วมของประชาชน และประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 398 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.739-0.929 ค่าความเชื่อมั่น 0.843 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีความรู้ในการจัดการขยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความรู้ในการจัดการขยะ ด้านประโยชน์ของการจัดการขยะ (B

[733]

Citation:

นภัสรพี แถบเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สันญาครณ์ สวัสดิ์ไธสง. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (5), 733-754

Thabngern, N., Romyen, L., & Swasthaisong, S., (2022). Effects of Waste Management Knowledge and People's Participation on People's Waste Management Efficiency in Sakon Nakhon Municipality. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (5), 733-754; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.122>

.....
=.498) ความหมายของขยะ (KN_1) ($\beta=.218$) และการจัดการขยะ (KN_4) ($\beta=.189$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านประเภทของขยะ ($\beta=.095$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ได้ร้อยละ 45.60 ($R^{2Ad}=.456$) การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (PAR_4) ($\beta=0.222$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PAR_1) ($\beta=0.205$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ได้ร้อยละ 34.30 ($R^{2Adj}=0.343$) ส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

คำสำคัญ : ความรู้; การจัดการขยะ; การมีส่วนร่วมของประชาชน; ประสิทธิภาพการจัดการขยะ

Abstract

Thailand is facing the problem of urban overflow due to the increasing amount of waste every year due to changes in people's consumer behavior. In addition, in the past, solid waste management did not take into account the preparation for long-term management, therefore, waste management should start from the source, namely the community and people, the cognitive factor is considered to be a very important factor because there is a lot of information out there for the community to know and participate in better waste management. Thus, the purpose of this research included the following: (1) To study the level of waste management knowledge, people's participation, and the efficiency of people's waste management in Sakon Nakhon Municipality. (2) To investigate the influences of waste management knowledge and people's participation on the efficiency of people's waste management in Sakon Nakhon Municipality. The samples consisted of 398 people whose domiciles were in Sakon Nakhon Municipality, That Choeng Chum Sub-district, Mueang Sakon Nakhon District. They were obtained through a stratified random sampling technique. The questionnaire with 0.80-1.00 IOC, 0.739-.929 discrimination, and 0.843 reliability was employed as a tool for data collection, and statistics used for data analysis incorporated Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Multiple Regression Analysis. The study revealed

[734]

Citation:

นภัสรทิ แดบเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สัณญาพรรณ สวัสดิ์ไธสง. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (5), 733-754

Thabngern, N., Romyen, L., & Swasthaisong, S., (2022). Effects of Waste Management Knowledge and People's Participation on People's Waste Management Efficiency in Sakon Nakhon Municipality. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (5), 733-754; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.122>

these results: (1) The overall Sakon Nakhon people had waste management knowledge at a high level. At the same time, they participated in managing the waste in Sakon Nakhon Municipality, as a whole, at a moderate level, while the efficiency of waste management in Sakon Nakhon Municipality, as a whole, was at a high level. (2) Concerning waste management knowledge, these aspects significantly influenced the efficiency of people's waste management in Sakon Nakhon Municipality at .01 statistical level: the advantages of waste management ($\beta = 0.498$), definitions of the waste (KN_1) ($\beta = 0.218$), waste management (KN_4) ($\beta = 0.189$). In addition, the knowledge of the types of waste significantly influenced the efficiency of people's waste management in Sakon Nakhon Municipality at 0.05 statistical level and it could be used to correctly predict the efficiency of the people's waste management in Sakon Nakhon Municipality 45.60% ($R^{2Ad} = 0.456$). Regarding the people's participation, these aspects significantly influenced the efficiency of people's waste management in Sakon Nakhon Municipality at 0.01 statistical level: participating in the assessment (PAR_4) ($\beta = 0.222$) and participating in making a decision (PAR_1) ($\beta = 0.205$). Altogether, they could be used to correctly predict the efficiency of people's waste management in Sakon Nakhon Municipality 34.30% ($R^{2Adj} = 0.343$). In contrast, participation in the operation and receiving benefits did not influence the efficiency of people's waste management in Sakon Nakhon Municipality.

Keywords: Knowledge; Waste Management; People's Participation; Efficiency of Waste Management

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาขยะล้นเมือง เนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การอุปโภคบริโภคของประชาชน นอกจากนี้ การดำเนินการที่ผ่านมาของการจัดการขยะมูลฝอยยังไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมในการบริหารจัดการในระยะยาว เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ การดำเนินการส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างทำการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่อง และปัจจุบันยังคงมีการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่และบริเวณรอบพื้นที่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้น รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การประกาศให้ขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยขับเคลื่อนผ่าน Roadmap และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอย นอกจากนี้ ได้จัดทำแผนแม่บทการ

[735]

Citation:

นภัสรทิ แดงเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สัณญาพรรณ สวัสดิ์ไธสง. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (5), 733-754

Thabngern, N., Romyen, L., & Swasthaisong, S., (2022). Effects of Waste Management Knowledge and People's Participation on People's Waste Management Efficiency in Sakon Nakhon Municipality. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (5), 733-754; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.122>

บริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตามนโยบายรัฐบาลที่ กำหนดและจัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 ซึ่งเป็นแนวทางเพื่อ ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) โดยวางแผนบนแนวคิด 3Rs รวมทั้งมีการกำหนดเรื่องขยะมูลฝอยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 การ ปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข. ด้านอื่น ๆ (3) ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยจัดให้มีระบบจัดการ และกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ และจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อเป็นแผนพัฒนาประเทศ โดยกำหนดกรอบและ แนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้ เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนด และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะตกค้างสะสมผลักดัน กฎหมายและกลไกเพื่อการคัดแยกขยะ สนับสนุนการแปรรูปเป็นพลังงาน รวมทั้งสร้างวินัยคนในชาติเพื่อการ จัดการขยะอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ มีการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 เพื่อดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ 1. การจัดการมูลฝอย 2. การเก็บและขนมูลฝอย 3. การกำจัดมูลฝอย 4. การมอบหมายให้เก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย 5. การมอบหมายเอกชนเก็บขนหรือกำจัดมูลฝอย 6. การ ดำเนินการใช้และหาประโยชน์เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ถูกหลักวิชาการ ซึ่งปัจจุบันประเทศ ไทยกำหนดให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ เพื่อสะดวกต่อการกำจัดอย่างเป็นระบบ (พลลภ สิงหเสนี, 2560)

กระทรวงมหาดไทย ได้มีการขับเคลื่อน แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะของประเทศ (พ.ศ. 2559 - 2564) โดยผ่านทางแผนปฏิบัติการจัดการขยะชุมชน “จังหวัดสะอาด” ตามแนวทางประชารัฐ ประจำปี พ.ศ. 2561 มุ่งเน้นการจัดการขยะ ณ ต้นทางโดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน โดยส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มุ่งเน้นการลดใช้ถุงพลาสติกและโฟม และส่งเสริมการใช้งานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม (กรมควบคุมมลพิษ, 2561) ซึ่งแหล่งกำเนิดของขยะส่วนใหญ่เกิดจากเขตที่พักอาศัย ที่เกิดจาก กิจกรรมประจำวันในการดำรงชีวิตตามบ้านเรือนของประชาชน ส่วนใหญ่แล้วเป็นขยะที่มาจากห้องครัว เช่น เศษ อาหาร ผัก ผลไม้ กระดาษ ขวดพลาสติก ฝา ขวด แก้ว โลหะ ยาฆ่าแมลง เป็นต้น ที่สามารถย่อยสลายได้ สามารถ นำมารีไซเคิล และนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีกครั้ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2560: 3)

การจัดการขยะจึงควรเริ่มจากต้นทาง คือ ชุมชนและประชาชน ซึ่งปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจใน ปัจจุบันนั้นก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากเพราะมีข้อมูลเผยแพร่ออกมามากมายให้ชุมชนได้รับรู้และมีส่วนร่วม

และนำไปคิดวิเคราะห์ว่าความรู้ที่นั่น ๆ มีข้อเท็จจริงอย่างไร ซึ่งความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะ และผลกระทบที่มีต่อชุมชนนั้นมิให้เห็นมากมาย ปัจจุบันหลายคนจึงตระหนักในการมีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และยังสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย นอกจากนั้นก็จะมีการรณรงค์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการลดขยะออกมาให้ชุมชนได้รับรู้ ซึ่งก็เป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนได้เข้าถึง และมีส่วนร่วม ซึ่งจากการที่ประชาชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและให้ความสำคัญกับความรู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการขยะมากขึ้นจึงทำให้ในปัจจุบันชุมชนมีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากที่มีการสร้างขยะเป็นจำนวนมากเป็นเรื่องปกติ ก็เริ่มที่จะมีโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชักชวนให้ช่วยกันลดใช้ ใช้น้อย ใช้น้ำกลับมาใช้ใหม่ จุดเริ่มต้นนี้ก็เป็นจุดที่ทำให้เห็นว่าชุมชนนั้นมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการขยะมากขึ้น การร่วมมือกันช่วยให้ชุมชนนั้นไม่ประสบกับปัญหาด้านขยะไปมากกว่านี้ ถ้าชุมชนและประชาชนทุกคนสามารถเข้าใจและสามารถเข้าถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นก็จะทำให้รู้ว่ามีสำคัญมากที่จะเป็นปัจจัยให้ชุมชนมีการจัดการขยะที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น (ปาลิตา สามประดิษฐ์, 2559: 3-4)

เทศบาลนครสกลนคร ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2479 ตามพระราชกฤษฎีกามีขนาดเนื้อที่ 13 ตารางกิโลเมตร ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงขยายเขตเทศบาลเมืองสกลนคร พ.ศ. 2533 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 107 ตอนที่ 125 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 มีพื้นที่เขตเทศบาลเมืองสกลนครทั้งสิ้น 54.54 ตารางกิโลเมตร ยกฐานะเป็นเทศบาลนครตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2555 เรื่องการเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลเมืองสกลนครเป็นเทศบาลนครสกลนคร ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2555 (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครสกลนคร พ.ศ. 2559-2563, 2559: 2) สถานการณ์ขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีแนวโน้มที่จะมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นจากอัตราการก่อให้เกิดขยะมูลฝอย (Waste Generation Rate) ของประชาชนที่สูงขึ้นรวมทั้งจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น โดยองค์ประกอบหลักของขยะมูลฝอย ได้แก่ ขยะมูลฝอยอินทรีย์ร้อยละ 30 ขยะมูลฝอยพลาสติกร้อยละ 30 ขยะมูลฝอยขายได้ร้อยละ 25 และขยะมูลฝอยจำพวกกระดาษร้อยละ 15 (เทศบาลนครสกลนคร, 2563) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองสกลนคร ตั้งอยู่ที่บ้านคำผักแพว ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ตั้งอยู่ห่างจากเขตเทศบาลเมืองสกลนครประมาณ 15 กิโลเมตร ขนาดพื้นที่ 161 ไร่ ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ ของกรมธนารักษ์ เทศบาลเมืองสกลนครเริ่มใช้งานระบบกำจัดขยะมูลฝอย เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 มีการใช้พื้นที่ไปแล้ว 35 ไร่ ปัญหาในการดำเนินการระบบ คือ ปัญหาค่าใช้จ่าย เนื่องจากไม่มีงบประมาณในการศึกษาออกแบบรายละเอียดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบกำจัดขยะมูลฝอย เพราะบ่อฝังกลบที่ใช้ ณ ปัจจุบัน ใกล้จะเต็ม โดยเทศบาลเมืองสกลนครมีการตรวจสอบสภาพการทำงานเครื่องจักรอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน เทศบาลเมืองสกลนครเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยเองภายในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยไม่มีการคัดแยกขยะ สถานที่ฝังกลบขยะเริ่ม

[737]

Citation:

นภัสรทิ แดบเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สันญาพรรณ สวัสดิ์ไธสง. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (5), 733-754

Thabngern, N., Romyen, L., & Swasthaisong, S., (2022). Effects of Waste Management Knowledge and People's Participation on People's Waste Management Efficiency in Sakon Nakhon Municipality. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (5), 733-754; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.122>

งานเวลา 08.30-15.30 น. เทศบาลเมืองสกลนคร กำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) ออกแบบไว้จำนวน 6 ชั้น เป็นฝังกลบแบบกลบในร่อง 2 ชั้น และฝังกลบแบบกลบบนพื้นที่ 4 ชั้น สูงชั้นละ 3 เมตร ปัจจุบันดำเนินการฝังกลบอยู่ชั้นที่ 2 (สูงเท่าระดับคันบ่อ) มีการบดอัดขยะเป็นประจำทุกวัน และให้บริการชุดสระให้ประชาชนรอบพื้นที่บ่อฝังกลบ ระยะทางไม่เกิน 2 กิโลเมตร เพื่อเป็นการนำดินที่ขุดได้ไว้เป็นดินสำรองในการกลบทับขยะมูลฝอยรายวัน ซึ่งปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเทศบาลนครสกลนคร เกิดจากสาเหตุหลายประการ คือ ประการแรก ประชาชนยังไม่มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาความสะอาด ประการที่สอง ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ ข้อมูลข่าวสารในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และประชาชนจำนวนหนึ่งที่นำเอาเศษขยะมูลฝอยไปทิ้งตามสถานที่สาธารณะ ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม เป็นปัญหาที่ทำให้ทัศนียภาพในตัวเมืองไม่สวยงาม ประชาชนบางส่วนมีความคุ้นเคยในการเผาขยะมูลฝอย อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ เกิดอื้อคีย์ โดยเฉพาะในเขตชุมชนแออัด ประการที่สาม ขาดระบบการประชาสัมพันธ์ที่ดีในการแยกขยะมูลฝอย จึงทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ขาดการนำใช้เศษขยะมูลฝอยธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ประการที่สี่ โครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ยังมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานในการอนุรักษ์พัฒนาและป้องกันการเกิดปัญหาเศษเหลือใช้ของชุมชน แต่สิ่งที่สำคัญคือการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลนครสกลนคร (เทศบาลนครสกลนคร, 2563)

จากข้อมูลสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันคือ ประชาชนขาดความรู้และตระหนักในการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนบางส่วนไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภทก่อนทิ้ง ประชาชนมีรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเองยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เทศบาลนครสกลนคร รับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยจำนวนมาก ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ประชาชนยังมีความคิดว่าหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงฝ่ายเดียว การจัดการขยะมูลฝอยของในเทศบาลนครสกลนคร ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยนั้นไม่สามารถดำเนินการได้โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรต้องแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ โดยการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด โดยเฉพาะในครัวเรือนซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยมากที่สุด ซึ่งทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องการจัดการมูลฝอยซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญในการช่วยลดปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ซึ่งความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเป็นแนวทางในการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องการจัดการขยะ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของหน่วยงาน ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์ในสื่อประเภทต่าง ๆ แพร่หลายกว่าในสมัยก่อน รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอย เช่น ไฟไหม้บ่อขยะ ปัญหากลิ่นรบกวน เชื้อโรคจากการ

การจัดที่ไม่ถูกวิธี ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและมีส่วนช่วยในการคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดเพิ่มมากขึ้น (Cohen, John M., & Uphoff, Norman T., 1980; ปภาวรินทร์ นาจำปา, 2557)

ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วม จึงเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการขยะในชุมชน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจ สร้างจิตสำนึก การปรับเปลี่ยนการจัดการขยะต่อประชาชน อันจะทำให้การจัดการขยะในชุมชนประสบความสำเร็จ เพราะหากประชาชนมีความรู้ มีส่วนร่วม จิตใต้สำนึก และวินัย ในการจัดการขยะจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะของชุมชน และสามารถถ่ายทอดจากชุมชนหนึ่งสู่อีกหลายชุมชน จากหนึ่งจังหวัดสู่ทั่วประเทศ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครสกลนคร จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาความรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครสกลนคร เพื่อศึกษาระดับความรู้การจัดการขยะของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพในการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาหรือแก้ไขในการสร้างจิตสำนึก ตระหนัก ของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครสกลนคร รวมทั้งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลนครสกลนครต่อไป

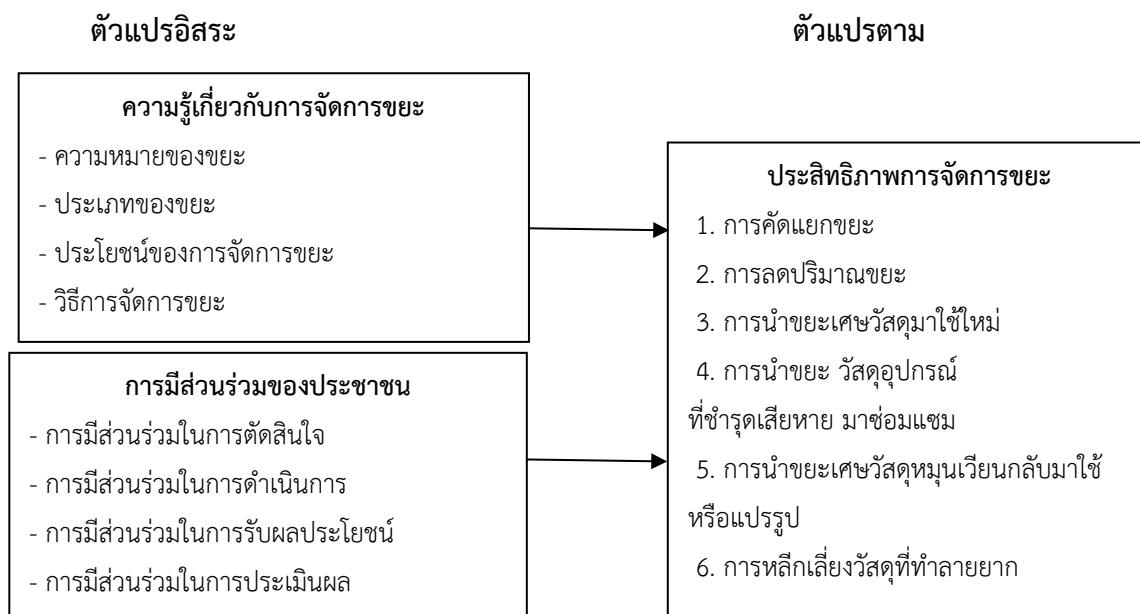
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ การมีส่วนร่วมของประชาชน และประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำ 1) ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2559) แนวคิดทางการจัดการขยะมูลฝอย ของ อาณัติ ต๊ะปิ่นตา (2553) และความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดอุทัยธานี (2555) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร 2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Cohen, John M., & Uphoff, Norman T. (1980: 219-222; ถวิลวดี บุรีกุล, 2551: 5-8), รูปแบบของการมีส่วนร่วม ของ จินตวิรี เกษมสุข (2559: 10 - 11) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ 3) แนวคิดเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยตามแผนหรือ

แนวคิด 5 R. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ของ อาณัติ ต๊ะปิ่นตา (2553) และกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2559) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนคร ดังภาพประกอบ 1

แผนภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 53,625 คน (เทศบาลนครสกลนคร, 2563) ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 398 คน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจาก

สูตรของยามาเน (Yamane, 1973: 127; สมเกียรติ เกียรติเจริญ, 2552) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร อันประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ลักษณะของข้อคำถามเป็น แบบเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ โดยข้อคำตอบประกอบด้วย 1 หมายถึง ถูกต้อง 0 หมายถึง ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ในข้อคำถามที่ผู้ตอบถูกต้องจะได้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนการประเมินมาเทียบบัญญัติไตรยางศ์ จาก 30 คะแนน ให้เป็นคะแนนเต็ม 5 คะแนน ผู้วิจัยกำหนดการแปลผลระดับคะแนนความรู้ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ Likert scale ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553: 197)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

โดยแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.739-.929 ค่าความเชื่อมั่น .843

นำแบบสอบถามได้นำไปเสนอขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ จากสถาบันวิจัยและพัฒนาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์เสนอแนะมา (เลขที่ใบรับรอง 066/2565)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

[741]

Citation:

นภัสรทิ แดงเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สันญาพรรณ สวัสดิ์โรสง. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (5), 733-754

Thabngern, N., Romyen, L., & Swasthaisong, S., (2022). Effects of Waste Management Knowledge and People's Participation on People's Waste Management Efficiency in Sakon Nakhon Municipality. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (5), 733-754; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.122>

3.1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงนายกเทศมนตรีนครสกลนคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำนวน 398 คน

3.2. ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3.3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครสกลนคร พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม

4. ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม

4.2. ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (Coding form)

4.3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.3.2 การวิเคราะห์ระดับ 1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครสกลนคร 3) ประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.3.3 การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง “ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร” ผู้วิจัยได้อันดับการวิเคราะห์ข้อมูล ไว้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

[742]

Citation:

นภัสรทิ แดบเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สันญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (5), 733-754

Thabngern, N., Romyen, L., & Swasthaisong, S., (2022). Effects of Waste Management Knowledge and People's Participation on People's Waste Management Efficiency in Sakon Nakhon Municipality. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (5), 733-754; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.122>

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยรวม และรายด้าน

(n=398)

ด้านที่	ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ความหมายของขยะ	4.37	0.68	มาก
2	ประเภทของขยะ	4.76	0.43	มากที่สุด
3	ประโยชน์ของการจัดการขยะ	4.18	0.73	มาก
4	การจัดการขยะ	4.30	0.69	มาก
รวม		4.41	0.44	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีความรู้ในการจัดการขยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านประเภทของขยะ ($\bar{X}=4.76$) รองลงมาคือ ด้านความหมายของขยะ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) ด้านการจัดการขยะ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$) และด้านประโยชน์ของขยะ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครสกลนคร

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยรวม และรายด้าน

(n=398)

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.74	1.27	ปานกลาง
2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.42	0.71	ปานกลาง
3	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.84	0.71	มาก
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.83	1.11	ปานกลาง
รวม		3.21	0.68	ปานกลาง

[743]

จากตาราง 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.21$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.83$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.74$)

3. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยรวม และรายด้าน

(n=398)

ด้านที่	ประสิทธิภาพการจัดการขยะ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การคัดแยกขยะ	3.77	0.84	มาก
2	การลดปริมาณขยะ	3.44	0.78	ปานกลาง
3	การนำขยะเศษวัสดุมาใช้ใหม่	3.79	0.67	มาก
4	การนำขยะ วัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย มาซ่อมแซม	3.54	0.96	มาก
5	การนำขยะเศษวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้หรือแปรรูป	3.65	0.88	มาก
6	การหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก	3.11	0.98	ปานกลาง
รวม		3.55	0.64	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.21$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การนำขยะเศษวัสดุมาใช้ใหม่ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) รองลงมาคือ การคัดแยกขยะ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$) การนำขยะเศษวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้หรือแปรรูป โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$) การนำขยะ วัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย มาซ่อมแซม โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$) การลดปริมาณขยะ โดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.44$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก โดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.11$)

4. ผลการวิเคราะห์ อิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของอิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

ตัวแปร	B	Std.error	(β)	t	P-value
(Constant)	.632	.166		5.434	.000
ความหมายของขยะ (KN ₁)	.159	.025	.218	5.538	.000**
ประเภทของขยะ (KN ₂)	.074	.029	.095	1.839	.047*
ประโยชน์ของการจัดการขยะ (KN ₃)	.469	.037	.498	12.413	.000**
การจัดการขยะ (KN ₄)	.131	.026	.189	5.356	.000**

$R^2=.474$, $R^{2Adj}=.456$, $F=111.343$, $Sig=.000***$

จากตาราง 4 พบว่า ความรู้ในการจัดการขยะ ด้านประโยชน์ของการจัดการขยะ (KN₃) ($\beta=.498$) ความหมายของขยะ (KN₁) ($\beta=.218$) และการจัดการขยะ (KN₄) ($\beta=.189$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านประเภทของขยะ (KN₂) ($\beta=.095$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ได้ร้อยละ 45.60 ($R^{2Ad}=.456$)

5. ผลการวิเคราะห์ อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

[745]

Citation:

นภัสรทิ แดบเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สัณญาพรรณ สวัสดิ์โรสง. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (5), 733-754

Thabngern, N., Romyen, L., & Swasthaisong, S., (2022). Effects of Waste Management Knowledge and People's Participation on People's Waste Management Efficiency in Sakon Nakhon Municipality. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (5), 733-754; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.122>

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

ตัวแปร	B	Std.error	(β)	t	P-value
(Constant)	2.737	.193		14.189	.000
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PP ₁)	.103	.028	.205	3.717	.000**
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (PP ₂)	.013	.046	.014	.272	.786
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (PP ₃)	.032	.044	.035	.709	.479
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (PP ₄)	.128	.033	.222	3.900	.000**
R=.489. R ² =.352, R ² Adj=.343, F=17.559, Sig=.000***					

จากตาราง 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (PP₄) (β =.222) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PP₁) (β =.205) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ได้ร้อยละ 34.30 (R²Adj=.343) ส่วน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า 1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ ทุกด้าน มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร จึงยอมรับสมมติฐาน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร จึงยอมรับสมมติฐานส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร จึงปฏิเสธสมมติฐาน

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยจากการศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.21) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การนำขยะเศษวัสดุมาใช้ใหม่ ($\bar{X}$ = 3.79) มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การคัดแยกขยะ ($\bar{X}$ = 3.77) การนำขยะเศษวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้หรือแปรรูป ($\bar{X}$ = 3.65) การนำขยะ วัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย มาซ่อมแซม ($\bar{X}$ = 3.54)

การลดปริมาณขยะ ($\bar{X}=3.44$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ($\bar{X}=3.11$) มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันประชาชน หน่วยงานราชการ ทุกแห่ง ในเทศบาล นครสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ตอบสนองนโยบายของทางรัฐบาล และปฏิบัติตามนโยบายของทางรัฐบาล ซึ่ง รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การ ประกาศให้ขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยขับเคลื่อนผ่าน Roadmap และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอย นอกจากนี้ ในการดำเนินงาน บริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยกำหนดระยะเวลาดำเนินงานเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วนภายใน 6 เดือน ระยะปานกลาง ภายใน 1 ปี และระยะยาว 1 ปีขึ้นไป เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในพื้นที่ ต่าง ๆ ทั่วประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชน และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการกำหนดเรื่องขยะมูลฝอยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข. ด้านอื่น ๆ (3) ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูป ประเทศโดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ และจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อเป็นแผนพัฒนา ประเทศ โดยกำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุ วิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ผดุงเพียร (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผล การศึกษา พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลอยู่ในระดับน้อย จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.25 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระพงษ์ ทองแท้ (2560) ได้ทำการศึกษา ประสิทธิภาพการ บริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา บัว ลาด (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การ บริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การคัดแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก คือ การ เก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและอยู่ในระดับน้อย คือ การทิ้งขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ศิริภัทรา พลมาตร (2562) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูล

ฝอย ของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผลการวิจัย พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยจากการศึกษาอิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร พบว่า ความรู้ในการจัดการขยะ ด้านประโยชน์ของการจัดการขยะ (KN_3) ($\beta = .498$) ความหมายของขยะ (KN_1) ($\beta = .218$) และการจัดการขยะ (KN_4) ($\beta = .189$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านประเภทของขยะ (KN_2) ($\beta = .095$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ได้ร้อยละ 45.60 ($R^2_{Ad} = .456$) ซึ่งปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในปัจจุบันนั้นก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากเพราะมีข้อมูลเผยแพร่ออกมามากมายให้ชุมชนได้รับรู้และมีส่วนร่วม และนำไปคิดวิเคราะห์ว่าความรู้นั้น ๆ มีข้อเท็จจริงอย่างไร ซึ่งความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะและผลกระทบที่มีต่อชุมชนนั้นมิให้เห็นมากมาย ปัจจุบันหลายคนจึงตระหนักในการมีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และยังสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย นอกจากนั้นก็จะมีการรณรงค์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการลดขยะออกมาให้ชุมชนได้รับรู้ ซึ่งก็เป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนได้เข้าถึง และมีส่วนร่วม ซึ่งจากการที่ประชาชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและให้ความสำคัญกับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมากขึ้นจึงทำให้ในปัจจุบันชุมชนมีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากที่มีการสร้างขยะเป็นจำนวนมากเป็นเรื่องปกติ ก็เริ่มที่จะมีโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชักชวนให้ช่วยกันลดใช้ ใช้ซ้ำ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ จุดเริ่มต้นนี้ก็เป็นจุดที่ทำให้เห็นว่าชุมชนนั้นมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการขยะมากขึ้น การร่วมมือกันช่วยให้ชุมชนนั้นไม่ประสบกับปัญหาด้านขยะไปมากกว่านี้ ถ้าชุมชนและประชาชนทุกคนสามารถเข้าใจและสามารถเข้าถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นก็จะทำให้รู้ว่ามีนัยสำคัญมากที่จะเป็นปัจจัยให้ชุมชนมีการจัดการขยะที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น (ปาลิดา สามประดิษฐ์, 2559: 3-4)

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ คงพิรุณ (2559) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก้งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า พบว่าความรู้และความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะที่ยังอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ และจัดให้มีถังขยะสาธารณะไว้บริการในพื้นที่เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ชนบทจึงมักจะใช้การเผาเป็นวิธีการกำจัดขยะเป็นส่วนมากที่สำคัญที่สุดต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงความสำคัญของการแยกขยะและการกำจัดขยะที่ถูกต้อง โดยประโยชน์สำหรับงานวิจัยนี้สามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางให้ชุมชนอื่นนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพซึ่งนำไปสู่การลดปัญหาขยะในชุมชนต่อไปในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภพร วิเศษชาติ (2559) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนชุมชนที่ 2 เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ระดับมาก มีความตระหนักระดับมาก ได้รับการส่งเสริมระดับน้อย มีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยระดับน้อย ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.029$, $r = 0.174$) ความตระหนักไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ($p = 0.920$) และการได้รับการส่งเสริมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.002$, $r = 0.243$)

5 ผลการวิจัยจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (PP_4) ($\beta = .222$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PP_1) ($\beta = .205$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ได้ร้อยละ 34.30 ($R^{2Adj} = .343$)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการขยะในชุมชน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจ สร้างจิตสำนึก การปรับเปลี่ยนการจัดการขยะต่อประชาชน อันจะทำให้การจัดการขยะในชุมชนประสบความสำเร็จ เพราะหากประชาชนมีความรู้ มีส่วนร่วมจิตใต้สำนึก และวินัย ในการจัดการขยะจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะของชุมชน และสามารถถ่ายทอดจากชุมชนหนึ่งสู่อีกหลายชุมชน จากหนึ่งจังหวัดสู่ทั่วประเทศ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการมูลฝอยเพียงแต่ผู้เดียว คงจะไม่สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนั้น ประชาชนในฐานะเป็นผู้ผลิตมูลฝอยชุมชนและเป็นเจ้าของทรัพยากรมูลฝอย จึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางเป็นอย่างยิ่ง แต่ในปัจจุบัน ประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังขาดแรงจูงใจในการจัดการมูลฝอย รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การประกาศให้ขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยขับเคลื่อนผ่าน Roadmap และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ถือว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญมากในกระบวนการจัดการขยะให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการขยะที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนในพื้นที่ ตั้งแต่ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงมาจนถึงบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมส่วนท้องถิ่นและสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน โดยส่วนใหญ่มีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ดูแลรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอย ความสะอาดเรียบร้อย การเก็บกวาด และการจัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อนำไปดำเนินการกำจัดตามกระบวนการ การดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถลด คัดแยกขยะมูลฝอย

และนำกลับมาใช้ประโยชน์มากขึ้น มีการให้บริการ เก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้มีประสิทธิภาพ ทำให้ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหาขยะปลายทางหรือการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะหรือไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการอยู่เป็นจำนวนมาก

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภสร วิเศษชาติ (2559) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม การคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนชุมชนที่ 2 เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.029$, $r=0.174$) ความตระหนักไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ($p=0.920$) และการได้รับการส่งเสริมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.002$, $r=0.243$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ คงพิรุณ (2559) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า ความรู้และความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวัลย์ แก้วบุญชู (2561) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน กรณีศึกษา เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยที่อิทธิพลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ อายุ ความรู้ การจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา บัวลาด (2559) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยกลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 374 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ผลการวิจัย พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การคัดแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก คือ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและอยู่ในระดับน้อย คือ การทิ้งขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ จำนวนสถานะหรือบทบาทที่แสดงในชุมชน เจตคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการขยะมูลฝอยที่มี

[750]

ประสิทธิภาพของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ท่าสองคอนได้ร้อยละ 33.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ 0.377 ข้อเสนอแนะต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี สร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับผลกระทบของปัญหาขยะมูลฝอย ควรมีโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกวด หรือให้รางวัลครัวเรือนที่สามารถจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครัวเรือนทุกครัวเรือนในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำเป็นจะต้องเสียค่าธรรมเนียมให้แก่เทศบาลฯ ในการบริการจัดเก็บขยะอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจเสียก็ตาม และประชาชนส่วนใหญ่ก็จะต้องนำขยะจากครัวเรือนมาทิ้งลงถังขยะของเทศบาลฯ เพื่อรอให้พนักงานเก็บขยะของเทศบาล มาจัดเก็บ เพราะถ้าไม่นำขยะจากครัวเรือนมาทิ้งลงถังขยะของเทศบาลฯ ประชาชนส่วนใหญ่ก็จะไม่สามารถจัดการขยะได้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาที่จะเข้าร่วมฟังคำชี้แจงรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติการของโครงการด้านการจัดการขยะต่าง ๆ ของเทศบาลฯ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้นำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการขยะมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง “ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร” ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เทศบาลนครสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะด้านประโยชน์ของการจัดการขยะ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง จะทำให้เทศบาลสามารถจัดเก็บขยะได้ง่ายขึ้น ประหยัดทั้งเวลา และงบประมาณ

1.2 เทศบาลนครสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการเชิญชวนและผลักดันให้ประชาชนเข้ามาร่วมปรึกษา แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการฝึกอบรมด้านการจัดการขยะให้แก่คนในชุมชน และร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนให้มากขึ้น และด้านการมีส่วนร่วมใน

การประเมินผล โดยการเชิญชวนและผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

1.3 เทศบาลนครสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก โดยการรณรงค์ให้ประชาชนเลือกใช้สินค้าที่หลีกเลี่ยงการใช้ถุงพลาสติก หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดมลพิษ หรือวัสดุที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น โฟม และด้านการคัดแยกขยะ โดยการรณรงค์ให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะประเภทถุงพลาสติก และขยะเปียกขยะแห้งก่อนทิ้งลงถังขยะเสมอ

1.4 เทศบาลนครสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะให้แก่ประชาชน โดยการรณรงค์ ปลุกจิตสำนึก และประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกประเภทมูลฝอย จัดอบรมการจัดการขยะรวมถึงการปลุกจิตสำนึกและออกพื้นที่มาพบกับประชาชนอย่างทั่วถึงเน้นให้ความรู้ในเรื่องการคัดแยก การแปรรูปและรณรงค์ทำความเข้าใจกับชุมชนในเรื่องการเก็บขยะ ควรนำประชาชนไปศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จ และส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชนโดยการสร้างกลไกร่วมกัน เพื่อที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่ กำหนดนโยบายที่ชัดเจน ปลุกฝังทัศนคติที่ถูกต้อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคัดแยกขยะ ระบบการเก็บขนขยะ บริหารจัดการกำจัดขยะด้วยวิธีที่เหมาะสม และส่งเสริมให้มีการแปรรูปใหม่ (Recycle) หรือนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง รวมทั้งเสริมสร้างพฤติกรรมในการจัดการขยะที่ดีให้กับประชาชนในพื้นที่

1.5 เทศบาลนครสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเพื่อติดตามและประเมินผลการนำแนวทางพัฒนาการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครสกลนครเป็นระยะ ๆ เช่น รอบ 3 เดือน รอบ 6 เดือน เป็นต้น

2.2 ควรใช้การวิจัยที่ใช้สถิติขั้นสูงขึ้นในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายทาง การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร และเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการจัดการขยะของเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยใช้การวิจัยอื่น ๆ เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PP), การศึกษากรณีศึกษาหน่วยงาน/องค์การ/พื้นที่ต้นแบบด้านการจัดการขยะทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.4 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพของประชาชน เช่น จิตสำนึกสาธารณะ การรับรู้ความสะอาดในการจัดการขยะ การสนับสนุนจากภาครัฐ การเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในครอบครัว การขัดเกลาทางสังคม (socialization) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). *แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564)*. กรุงเทพฯ: บริษัท แอคทีฟพรีนซ์ จำกัด.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). *รายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2561*. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2560). *แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- จินตวิทย์ เกษมสุข. (2559). *หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภูมิ ผดุงเพียร. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*.วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสยาม.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- เทศบาลนครสกลนคร. (2559). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครสกลนคร พ.ศ. 2559-2563*. สกลนคร: เทศบาลนครสกลนคร.
- เทศบาลนครสกลนคร. (2563). *บรรยายสรุปเทศบาลนครสกลนคร*. สกลนคร: เทศบาลนครสกลนคร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ศรีอนันต์การพิมพ์.
- ปภาวรินทร์ นาจำปา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปาไลดา สามประดิษฐ์. (2559). *การรับรู้ข่าวสาร ทักษะคิด และความรับผิดชอบทางสังคม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ถุงผ้าบรรจุสินค้าที่ซื้อจาก Tops Market ของคนในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- พัลลภ สิงหเสนี. (2560). แนวทางการบริการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างยั่งยืนในรูปแบบประชารัฐ. รายงานการวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- พิระพงษ์ ทองแท้. (2560). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลลำพะเนียง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วันวิสาข์ คงพิรุณ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีรวัลย์ แก้วบุญชู. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน กรณีศึกษา เขตดอนเมืองกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการ เสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1561-1570.
- ศิริภัทธา พลมาตร. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลกุดชุมพัฒนาอำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศุภกร วิเศษชาติ (2559) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนชุมชนที่ 2 เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว. รายงานการวิจัยคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาชลบุรี.
- สมเกียรติ เกียรติเจริญ. (2552). เทคนิคการทำวิจัย วิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ. มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดอุทัยธานี. (2555). คู่มือองค์ความรู้. “การบริหารจัดการขยะมูลฝอย”. อุทัยธานี: ส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดอุทัยธานี.
- สุกัญญา บัวลาด. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อาณัติ ต๊ะปินตา. (2553). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- Cohen, John M., & Uphoff, Norman T. (1980). Participation's Place in Rural Develop: Seeking clarity Through Specificity. *World Development*. 1980.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis*. 3rd edition, New York: Harper and Row.